

BULETIN INFORMATIV

Cuprins

Curtea Supremă de Justiție are un nou (vechi) președinte interimar

Calitatea motivării hotărârilor judecătorești necesită implicarea tuturor actorilor din justiție – rezultatele studiului CRJM

Schimbări majore la Procuratura Generală după arestul Procurorului General suspendat, Alexandr STOIANOGLO

Dosarul privind interceptarea ilegală a convorbirilor opoziției și a ONG-iștilor a ajuns în judecată

Examinarea cauzei penale împotriva lui Viorel MORARI continuă

Modificări importante în legislația cu privire la Autoritatea Națională de Integritate și declararea averii și intereselor personale

RISE Moldova a câștigat la CtEDO procesul cu PSRM privind investigarea finanțării externe

PE SCURT

Despre CRJM

Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) este o organizație necomercială care contribuie la consolidarea democrației și a statului de drept în Republica Moldova, cu accent pe justiție și drepturile omului. Suntem independenți și neafiliați politic.

Curtea Supremă de Justiție are un nou (vechi) președinte interimar

La 18 octombrie 2021, președintele interimar al Consiliului Superior al Magistraturii (CSM), Dorel MUSTEAȚĂ, l-a desemnat printr-o [dispoziție](#), validată ulterior de către CSM, pe judecătorul Vladimir TIMOFTI să exercite interimatul funcției de președinte al Curții Supremă de Justiție (CSJ), până la numirea unui președinte conform legii. Anterior, în perioada 2019 – 2021, Vladimir TIMOFTI a mai exercitat interimatul funcției CSJ.

Pentru prima dată CSM a numit președinte interimar al CSJ ca urmare a modificărilor legislative operate prin [legea nr. 128/2021](#), votată în lectură finală la 30 septembrie 2021. [Proiectul de modificare](#) (proiectul nr. 213/2021) a fost inițiat de către mai mulți deputați PAS. Până la această modificare, interimatul funcției președintelui CSJ, în cazul vacanței funcției, era asigurat de către vicepreședintele Curții cu cea mai mare vechime în muncă în CSJ.

Potrivit [notei informative](#) la proiectul de lege [nr. 213/2021](#), posibilitatea exercitării interimatului pentru cea mai înaltă funcție judiciară datorată strict criteriului de vechime în muncă la CSJ, submina autoritatea CSM-ului, aceasta fiind singura autoritate care deține responsabilitatea auto-administrării sistemului judiciar. Este posibil că inițiativa legislativă să fi urmărit și un alt efect – încetarea exercitării mandatului actualului președinte interimar al CSJ. Până la desemnarea lui Timofti, funcția de președinte interimar CSJ a fost exercitată de către vicepreședinta CSJ, Tamara CHIȘCA-DONEVA. Ultima a fost numită de către Parlament în funcția de vicepreședintă în martie 2021, de către fosta majoritate parlamentară PSRM-ȘOR. La acea ședință, deputații PAS, care se regăsesc în lista autorilor proiectului adoptat, [au părăsit ședința](#) Parlamentului în semn de protest. Potrivit [declarațiilor](#) de atunci, Doneva s-ar face responsabilă de condamnarea Republicii Moldova la CtEDO în [dosarul „Gemenii”](#), soldat cu obligarea statului să achite despăgubiri în sumă de peste EUR 3.600.000.

Funcția de președinte CSJ este vacantă de mai bine de doi ani, după ce fostul Președinte CSJ, judecătorul Ion DRUȚĂ [și-a depus demisia](#), fiind ulterior [învinuit de îmbogățire ilicită](#), învinuire la care procurorii au renunțat în 2021. În iulie 2020, CSM [a încercat să aleagă](#) un nou

Pentru prima dată CSM a numit președinte interimar al CSJ ca urmare a modificărilor legislative operate prin legea nr. 128/2021, votată în lectură finală la 30 septembrie 2021.

președinte al CSJ. Niciunul din cei doi candidații înregistrați în competiție, judecătoria CSJ Liliana CATAN și Anatolie ȚURCANU, nu au întrunit numărul necesar de voturi.

Calitatea motivării hotărârilor judecătorești necesită implicarea tuturor actorilor din justiție – rezultatele studiului CRJM

Hotărârile judecătorești reprezintă, deseori, texte lungi, incoerente, greu de citit și de înțeles. Aceasta este una din concluziile studiului lansat de către CRJM și prezentat public la sfârșitul lunii septembrie 2021. Documentul intitulat „De la hotărâri judecătorești la justiție – Cum să avem o mai bună motivare a hotărârilor judecătorești în Republica Moldova?” identifică principalele cauze care determină adoptarea unor hotărâri deficitare motivate, analizând carențele legislative dar și constrângerile de ordin practic care afectează eforturile sistemului judecătoresc din Republica Moldova să asigure o calitate adecvată a motivării. Studiul explorează factorii care influențează calitatea motivării, având drept componentă a cercetării și opiniile judecătorilor, procurorilor, avocaților, precum și a altor profesioniști din sistem.

Potrivit rezultatelor cercetării, principala cauză care afectează negativ calitatea motivării hotărârilor judecătorești este practica judiciară neuniformă. Acest lucru ar putea fi asociat și cu o altă deficiență remarcată de profesioniștii intervievați pentru acest studiu – lipsa documentelor care ar codifica practica judiciară. În pofida numeroaselor pârghii concepute pentru uniformizarea practicii judiciare, în ultimii ani, în activitatea instanțelor s-au observat foarte puține îmbunătățiri în acest sens. Impactul limitat al eforturilor de uniformizare a practicii judiciare ar putea fi explicat de schimbări frecvente ale legislației și interpretarea conjuncturală a ei de către legislativ și executiv, lipsa tradițiilor de respectare a interpretării legislației date în hotărârile instanțelor și rolul mai puțin activ al Curții Supreme de Justiție (CSJ) în ultimii ani în această direcție.

Un alt factor care influențează adoptarea unor hotărâri deficitare motivate este volumul de muncă dar și distribuția inegală a acestuia între judecători. Această opinie este răspândită nu numai în rândul judecătorilor, dar a fost exprimată și de procurori și avocați. Volumul efectiv de muncă ar putea fi influențat nu neapărat de lipsa unui număr suficient de judecători, ci de numeroase particularități naționale, cum ar fi birocrăția internă, o administrare ineficientă a instanțelor dar și lipsa unui rol pro-activ al Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) care ar trebui să reacționeze prompt pentru a suplini vacanțele neașteptate dintr-o instanță judecătorească.

Profesioniștii intervievați pentru acest studiu susțin că există o „cultură” stabilită a motivării limitate a hotărârii judecătorești. Această cultură se explică printr-o anumită teamă a judecătorilor de a nu detalia prea mult argumentele motivării, pentru a evita casarea hotărârii. Întrucât nu există o pregătire juridică inițială sau

Practica judiciară neuniformă, volumul de muncă mare și dezechilibrat al judecătorilor și o „cultură” stabilită de motivare sumară a hotărârilor judecătorești sunt principalele cauze care afectează negativ calitatea motivării hotărârilor judecătorești în Republica Moldova.

continuă în ceea ce privește motivarea hotărârilor, cei noi veniți în sistem preiau o practică defectuoasă deja stabilită. Profesioniștii din justiție văd o legătură directă între calitatea motivării hotărârilor judecătorești și insuficiența personalului care asistă judecătorii. Deși formal, numărul personalului care asistă judecătorii este suficient, fluctuația acestuia este extrem de mare, iar asistenții nu primesc o pregătire suficientă înainte de a-și începe activitatea. Asistenții judiciari înșiși recunosc că au provocări la locul de muncă și că le lipsește o educație juridică suficientă și abilități, mai ales atunci când intră în profesie.

Termenele pentru examinarea cauzelor sau luarea deciziilor procedurale sunt, de asemenea, un factor care afectează negativ calitatea motivării hotărârilor judecătorești. Judecătorii tind să respecte termenele procedurale prevăzute de lege și deseori neglijează celelalte cerințe, inclusiv motivarea hotărârilor. Calitatea motivării este, de asemenea, legată de prestația altor participanți în proces (avocații și procurorii), dar și de calitatea instruirii în cadrul Institutului Național al Justiției (INJ) și al facultăților de drept.

Analiza CRJM vine și cu o serie de soluții, printre care introducerea în legislație și în practica de administrare a instanțelor judecătorești a măsurilor menite să uniformizeze practica judiciară, transferul unor categorii de cauze civile în competența executorilor judecătorești, reintroducerea motivării automate a tuturor hotărârilor judecătorești civile, renunțarea la medierea judiciară obligatorie în schimbul medierii extrajudiciare, codificarea jurisprudenței CSJ, și îmbunătățirea instruirii la Institutul Național al Justiției și la facultățile de drept în domeniul redactării și motivării textelor juridice. Studiul integral poate fi consultat [AICI](#).

Schimbări majore la Procuratura Generală după arestul Procurorului General suspendat, Alexandr STOIANOGLO

Procurorul General Alexandr STOIANOGLO a fost suspendat de drept la 5 octombrie 2021, după ce un procuror desemnat de Consiliul Superior al Procurorilor (CSP) a decis pornirea urmăririi penale împotriva sa [pentru comiterea infracțiunilor](#) de abuz de serviciu, corupere pasivă, fals în declarații și depășirea atribuțiilor de serviciu. La 5 octombrie 2021, Stoianoglo a fost reținut, iar la 8 octombrie 2021 a fost plasat în arest la domiciliu pentru un termen de 30 de zile (a se vedea mai multe detalii în [Buletinul CRJM nr. 37](#)). Pentru prima dată în istoria Republicii Moldova a fost pornită urmărirea penală împotriva unui Procuror General în exercițiu.

La 8 octombrie 2021, Procuratura Generală [a anunțat](#) că, având în vedere complexitatea și rezonanța socială a cazului Stoianoglo, a fost creat un grup de urmărire penală format din procurori și condus de procurorul Victor FURTUNĂ, care a fost desemnat de CSP să examineze sesizarea privind pretinse acțiuni ilegale comise de Stoianoglo și să decidă dacă sunt elementele necesare pentru a porni urmărirea penală. La 12 octombrie 2021, procurorul Furtună [a anunțat](#) că reținerea și arestul preventiv al lui Stoianoglo au fost solicitate, printre altele, pe motiv de risc de influență asupra martorilor și participanților din cauza subordonării ierarhice și riscul de distrugere a probelor.

În cazul Procurorului General suspendat Stoianoglo, Procuratura Generală a creat un grup de urmărire penală format din procurori și condus de procurorul Victor FURTUNĂ. Președinta Maia SANDU a cerut CSP inițierea procedurii de evaluare a performanțelor lui Stoianoglo.

În dosarul Stoianoglo s-au efectuat mai multe măsuri de urmărire penală. La 28 octombrie 2021, procurorul Furtună desemnat de CSP [a informat](#) despre acțiunile întreprinse timp de circa trei săptămâni și anume, efectuarea a patru percheziții, audierea a cinci bănuți și cinci martori, executarea a 20 ordonanțe de ridicare a obiectelor și documentelor, numirea a cinci expertize judiciare, etc.

La 3 noiembrie 2021, Judecătoria Chișinău sediul Ciocana [a prelungit](#) mandatul de arest la domiciliu pe numele lui Stoianoglo pentru încă 30 de zile. Cu o zi înainte de aceasta, la 2 noiembrie 2021, Curtea de Apel Chișinău (CAC) [a declarat inadmisibilă](#) cererea lui Stoianoglo în ordinea contenciosului administrativ prin care a cerut anularea hotărârii CSP din 5 octombrie 2021, potrivit căreia CSP l-a desemnat pe procurorul Furtună să examineze sesizarea deputatului Carp privind pretensele acțiuni ilegale ale lui Stoianoglo. CAC a menționat că hotărârea contestată nu constituie un act administrativ individual în sensul Codului administrativ.

Blocul Comuniștilor și Socialiștilor (BCS) a întreprins mai multe măsuri de susținere a Procurorului General suspendat, cum ar fi [declarații](#) în apărarea lui Stoianoglo, [vizita la izolator](#), [organizarea protestelor](#), [oferirea garanției personale](#) și a cauțiunii în instanța de judecată pentru eliberarea sa (a se vedea mai multe detalii în [Buletinul CRJM nr. 37](#)). În afară de aceasta, deputatul BCS Vasile BOLEA [a cerut](#) Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) evaluarea și sancționarea judecătorului Nicolae CORCEA, unul dintre judecătorii de la Judecătoria Chișinău sediul Ciocana, care a examinat și admis demersul procurorului Furtună cu privire la arestarea lui Stoianoglo. În plus, la 14 octombrie 2021, BCS a înaintat moțiune simplă ministrului Justiției Sergiu LITVINENCO, pe motiv că independența Procuraturii Generale a fost subminată prin arestul lui Stoianoglo, care [a fost respinsă](#) de Parlament peste o săptămână, la 21 octombrie 2021.

La 4 noiembrie 2021, Președinta Maia SANDU [a cerut](#) CSP inițierea procedurii de evaluare a performanțelor Procurorului General suspendat. Președinta Sandu și-a întemeiat solicitarea pe prevederile art. 31¹ alin. (2) din [Legea cu privire la Procuratură](#), adoptate în august 2021 de majoritatea parlamentară a Partidului Acțiune și Solidaritate (PAS).

La 5 octombrie 2021, în afară de Procurorul General Stoianoglo, au fost suspendați de drept și adjuncții acestuia – **Ruslan POPOV, Mircea ROȘIORU și Iurie PEREVOZNIC**. Procurorii [Iurie PEREVOZNIC](#) și [Mircea ROȘIORU](#) au demisionat din funcția de adjuncți ai Procurorului General la 7 și, respectiv, 18 octombrie 2021.

Procurorul Ruslan POPOV [a fost învinuit](#) de [îmbogățire ilicită](#). Mass-media a publicat anterior mai multe investigații privind avera nejustificată a lui Popov ([Ziarul de Gardă în 2013](#), [Anticorupție.md în 2020](#), a se vedea detalii în [Buletinul CRJM nr. 25](#)). În ianuarie 2020, Autoritatea Națională de Integritate (ANI) [a anunțat](#) inițierea controlului privind avera lui Popov. La 30 septembrie 2021, ANI [a încetat](#) procedura de control al averii lui Popov și a sesizat Serviciul Fiscal de Stat pentru efectuarea unui control fiscal asupra gospodăriei țărănești a tatălui lui Popov. La 11 octombrie 2021, ANI [a anunțat](#) că a transmis materialele procurorilor.

La 9 octombrie 2021, Popov a fost reținut pe un termen de 72 de ore. Peste două zile, la 11 octombrie 2021, Judecătoria Chișinău sediul Ciocana a examinat

demersul procurorului de arestare preventivă a lui Popov și a decis plasarea acestuia în arest la domiciliu pe un termen de 30 de zile. La 19 octombrie 2021, Curtea de Apel Chișinău a admis recursul procuraturii și a decis plasarea lui Popov în arest preventiv pentru 20 de zile.

După suspendarea de drept a Procurorului General Stoianoglo, la 6 octombrie 2021, CSP l-a ales pe procurorul Dumitru ROBU în calitate de Procuror General interimar (a se vedea mai multe detalii în [Buletinul CRJM nr. 37](#)). El a mai ocupat această funcție în vara anului 2019. La 21 octombrie 2021, Procurorul General interimar a numit în funcție cei doi adjuncți ai săi, [Eduard BULAT](#) și [Marcel DIMITRAȘ](#).

Totodată, a fost modificată și conducerea procuraturilor specializate. Ion CARACUIAN, procuror-șef al Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale (PCCOCS) și-a dat demisia din motive personale. La 15 octombrie 2021, CSP i-a numit pe următorii procurori pentru exercitarea interimatului funcțiilor de conducere la Procuratura Anticorupție (PA) și PCCOCS:

- [Elena CAZACOV](#) în funcția de procuror-șefă interimară a PA;
- [Ion MUNTEANU](#) în funcția de adjunct interimar al procurorului-șef al PA;
- [Sergiu RUSSU](#) în funcția de procuror-șef interimar al PCCOCS;
- [Vladislav BOBROV](#) în funcția de adjunct interimar al procurorului-șef al PCCOCS.

Dosarul privind interceptarea ilegală a convorbirilor opoziției și a ONG-iștilor a ajuns în judecată

La 22 octombrie 2021, [Procuratura Generală a anunțat](#) că procurorii au transmis în instanța de judecată dosarul penal privind interceptarea ilegală în anii 2017-2018 a reprezentanților opoziției de atunci, ONG-urilor și a jurnaliștilor. Cauza penală a fost pornită în august 2019, după schimbarea guvernării de la Chișinău și a conducerii Procuraturii Generale. Drept imbold pentru pornirea urmăririi penale a [servit o investigație publicată de RISE Moldova](#) în iunie 2019, în care se relata despre aceste interceptări. Dosarul penal a fost instrumentat de procurorii anticorupție.

Un jurist al CRJM a reușit să obțină mai multe informații despre dosarul penal transmis în judecată. Interceptările au avut loc în trei dosare penale. În total, au fost interceptate convorbirile a mai mult de 50 de persoane. Lunar, procurorii solicitau prelungirea interceptării convorbirilor. În total, procurorii Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate (PCCOCS) au solicitat, iar judecătorii au emis peste 200 de hotărâri de autorizare sau prelungire a interceptării. În total, în aceste trei dosare au fost făcute circa 5% din toate interceptările făcute în Republica Moldova în acea perioadă.

Cele trei dosare penale în care au fost efectuate interceptările au fost pornite în baza postărilor de pe Facebook sau în interviuri oferite jurnaliștilor. Potrivit

Din motive încă neclare, procurorii anticorupție au retras învinuirile împotriva procurorilor implicați în interceptarea abuzivă, iar acuzații împotriva „coordonatorilor” operațiunii nu au fost lansate niciodată.

procurorilor, acestea reprezentau încercări de a organiza dezordini în masă, ceea ce constituie o crimă prevăzută de [art. 285 alin. 1 Cod penal](#). După expirarea a șase luni de la pornirea primului dosar și expirarea termenului maxim prevăzut de lege pentru interceptare, se pornea următorul dosar, iar după încă șase luni, următorul. Primele două dosare au fost pornite de poliție, iar ultimul de către procurorii PCCOCS. Procurorii anticorupție susțin că nu a existat niciun motiv pentru a porni aceste dosare și pentru efectuarea interceptărilor. Câțiva polițiști au declarat ca interceptarea a avut loc la indicația conducerii PCCOCS și a Direcției nr. 5 a MAI.

În dosarul transmis în instanța de judecată procurorii anticorupție aduc acuzații împotriva a cinci polițiști care au solicitat interceptările, printre care și fostul conducător la Direcției nr. 5 al MAI, Valeriu COJOCARU. Inițial, în dosar au fost acuzați și doi procurori care au pornit cel de-al treilea dosar penal și au coordonat activitatea polițiștilor care au efectuat interceptările. Acuzațiile împotriva procurorilor au fost însă retrase ulterior din motive necunoscute. În prezent aceștia își continua activitatea în cadrul procuraturii.

Este evident că cei cinci polițiști acuzați de procurori nu aveau niciun interes în interceptarea liderilor opoziției, a ONG-urilor sau a jurnaliștilor. Este în mod clar vorba de o comandă politică, coordonată la cel mai înalt nivel. Niciun funcționar de rang înalt din MAI sau procuror-șef nu a fost investigat în dosarul transmis în judecata, deși investigația RISE a fost publicată cu mai mult de doi ani în urmă. Din [comunicatul Procuraturii Generale](#) rezulta că la procuratură mai sunt câteva dosare similare și, din câte se pare, nici acestea nu sunt îndreptate împotriva „coordonatorilor” operațiunii.

Nici până astăzi judecători nu au informat cele peste 50 de persoane interceptate despre faptul că, convorbirile lor au fost interceptate, deși conform legii au o asemenea obligație. De asemenea, niciun judecător și niciun procuror implicați în interceptare nu a fost sancționat disciplinar. Inițial, au fost pornite câteva cauze disciplinare împotriva procurorilor implicați în interceptare, însă procedurile au fost încetate pe motive de procedură.

După publicarea investigației RISE, unele persoane interceptate au încercat să obțină acces la dosarele penale în baza cărora au fost interceptate, însă procurorii au refuzat să le ofere accesul la ele, pe motiv că ele „nu au o calitate procesuală” în acele dosare penale. Judecătorii de instrucție de la Judecătoria Chișinău au constatat că refuzul procurorilor este întemeiat.

În vara anului 2020, cinci persoane interceptate s-au adresat la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO), pretinzând că au fost interceptați abuziv, iar legislația nu îi protejează suficient împotriva unor asemenea abuzuri. În martie 2021, [CtEDO a solicitat explicații Guvernului Republicii Moldova](#). În iunie 2021, reprezentantul Guvernului a prezentat explicațiile sale că care a susținut că interceptarea a fost efectuată legal și a solicitat respingerea cererii.

În spațiul public au apărut mai multe informații precum că, Direcția nr. 5 a MAI a fost folosită, pe scară largă, în anii 2017-2019, pentru a urmări sau intimidă opoziția, precum și pentru a oferi protecție persoanelor din anturajul lui Vladimir

PLAHOTNIUC. Direcția nr. 5 a MAI i-ar fi **oferit în mod fictiv** statut de colaborator și documente cu o altă identitate lui Dorin DAMIR, o persoană apropiată de Plahotniuc. De asemenea, aceasta ar fi **fabricat un dosar penal privind deținerea ilegală de muniții** împotriva unui activist PPDA și a **înscenat pretinsul viol comis de Gheorghe PETIC**, un alt activist PPDA. În iulie 2019, **Direcția nr. 5 a fost lichidată** de Ministrul de Interne de atunci, Andrei NĂSTASE, pe motiv că a fost un instrument de persecutare al celor care se opuneau puterii.

Examinarea cauzei penale împotriva lui Viorel MORARI continuă

La 26 decembrie 2019, Procurorul General suspendat, Alexandr STOIANOGLO, a pornit urmărirea penală în privința lui Viorel MORARI, fostul șef al Procuraturii Anticorupție, pentru „abuz de serviciu”, „fals în acte publice” și „amestec în înfăptuirea urmăririi penale”. Urmărirea penală a fost pornită în baza unei scrisori anonime și a autodenunțului subalternului lui Morari. La 10 ianuarie 2020, Viorel MORARI a fost recunoscut în calitate de bănuț și reținut pentru 72 de ore, iar la 13 ianuarie 2020, a fost plasat în arest preventiv. La 23 ianuarie 2020, Consiliul Superior al Procurorilor (CSP) a admis demersul lui Stoianoglo, cu privire la suspendarea lui Viorel MORARI din funcția de procuror-șef la Procuratura Anticorupție, până la adoptarea unei hotărâri definitive în dosarul în care era vizat. La 12 august 2021, prin **ordinul** Procurorului General a fost sistată suspendarea din funcție și încetate raporturile de serviciu cu acesta (a se vedea mai multe în **Buletinul CRJM nr. 36**). Viorel MORARI a contestat decizia Procurorului General, cauza **se află pe rolul** Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

Potrivit Procuraturii Generale, Viorel MORARI **este învinuit** că, în decembrie 2016, ar fi primit de la Plahotniuc o plângere, înregistrată contrar prevederilor legale, în baza căreia a pornit o cauză penală în privința lui Veaceslav PLATON pentru denunț calomnios deșus la 2 august 2016, la Direcția de Investigare a Infraucțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism (DIICOT) România, falsificând o serie de acte procesuale. Singura parte vătămăată în dosar este Veaceslav PLATON, care consideră că examinarea plângerii respective a dus la învinuirea sa ulterioară în dosarul fraudei bancare, din care cauză a suportat pierderi materiale în valoare de USD 300 milioane și a suferit un prejudiciu moral, estimat la MDL 1 milion.

După finalizarea urmării penale, la 7 februarie 2020, Procuratura Generală **a expediat** cauza penală la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani. La 10 februarie 2020, dosarul a fost repartizat, în mod aleatoriu, pentru examinare – judecătorei Ana CUCERESCU. La cererea părții apărării, vicepreședintele instanței, Dorin DULGHIERU, a dispus formarea unui complet din trei judecători. În complet au fost desemnate: Vasilisa MUNTEAN, președinta completului, Ana CUCERESCU, judecătore raportoare și Irina PĂDURARU, judecătore. Imediat după desemnare, în cadrul ședinței din 14 februarie 2020, două din cele trei judecătore din complet au decis eliberarea lui Morari sub control judiciar, iar judecătore raportoare a avut o opinie separată. La 17 februarie 2020, Procuratura Generală **a declarat** că

Deși cauza penală împotriva lui Viorel MORARI pare a fi examinată cu prioritate, multitudinea de solicitări de recuzare, abținere și amânări tergiversează examinarea cauzei.

formarea completului de judecată a fost ilegală și a cerut Curții Supreme de Justiție (CSJ) strămutarea dosarului la o altă instanță. Cererea a fost respinsă de Colegiul penal al CSJ.

La 19 octombrie 2021, judecătoarea raportoare, Ana CUCERESCU, a depus o declarație de abținere de la examinarea cauzei penale. Judecătoarea afirmă că este intimidată de celelalte două membre ale completului de judecată și că îi sunt îngădite drepturile și obligațiile de judecătoare raportoare, motiv pentru care nu va putea adopta o soluție imparțială pe dosar. Pe parcursul procesului au loc ședințe de judecată la care ea nu a fost invitată, iar în cadrul acestora s-au examinat cereri de recuzare a dânzei. Ședințele de judecată au fost stabilite fără consultarea agendei subsemnatei, fixându-se ședințe peste altele deja prestabilite, astfel încât ea nu a putut să fie prezentă concomitent la două examinări.

Judecătoarea mai susține că celelalte două membre ale completului de judecată îi indică să se conformeze lor, o acuză publică că își depășește atribuțiile de serviciu și că comunică prin mesaje telefonice cu acuzatorul de stat. Mai mult, în cadrul ședinței din 15 octombrie 2021, au fost fixate 16 ședințe de judecată pe dosar, în perioada 28 noiembrie 2021 – 30 decembrie 2021, fără ca judecătoarea să fie consultată. Celelalte două judecătoare din complet au argumentat că au extras lista ședințelor de judecată a Anei CUCERESCU din Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor (PIGD).

La 22 octombrie 2021, declarația de abținere a Anei CUCERESCU, a fost respinsă de către un alt complet de judecată. Din cei trei membri ai completului, doi au votat pentru respingerea declarației de abținere, iar judecătoarea Valentina GARABAGIU, președinta completului, a avut o opinie separată. În cadrul ședinței, a avut loc un schimb de replici între Morari și judecătoarea Garabagiu. Viorel MORARI a menționat că Valentina GARABAGIU este soția ex-judecătorului Gari BIVOL, cercetat penal în dosarul Laundromatului.

Declarația de abținere a judecătoarei Cucerescu a fost susținută de Ion CREȚU, avocatul lui Platon. Acesta a confirmat argumentele Anei CUCERESCU că au fost examinate cereri în lipsa judecătoarei, iar anterior, într-o solicitare de strămutare a cauzei penale, a atenționat că doar celelalte două judecătoare membre ale completului pun întrebări martorilor, fără ca să consulte și judecătoarea raportoare. În replică, avocatul lui Morari, a adus exemple când au fost examinate cereri în lipsa altor judecătoare din complet, cu participarea judecătoarei raportoare. Dacă declarația de abținere a judecătoarei raportoare era să fie admisă, cauza penală urma să fie reluată de la început.

Recent, Carolina VIDRAȘCU-BRÎNZA, una din cei trei procurori care instrumentează dosarul împotriva lui Viorel MORARI, a hotărât să plece din sistemul procuraturii. La 21 octombrie 2021, în ultima zi de lucru a procuroarei, CSP trebuia să examineze plângerea lui Viorel MORARI împotriva procurorii Vidrașcu-Brînză. Examinarea plângerii a fost amânată deoarece Morari a cerut să fie și el prezent la ședința CSP.

Până acum au fost fixate aproximativ 94 ședințe de judecată în acest dosar. O bună parte din ele au fost întrerupte/amânate, marea majoritate la solicitarea completului de judecată. Examinarea acestui dosar înregistrează un record al

[solicitărilor de recuzare](#). Platon a cerut de șapte ori recuzarea judecătorilor din complet și a completului de judecată în ansamblu. Acuzatorii de stat au cerut recuzarea judecătorilor de două ori. Inculpatul Morari a cerut recuzarea o singură dată a acuzatorului de stat și o dată a grefierii.

În privința fostului șef al Procuraturii Anticorupție au fost deschise trei cauze penale. Acest dosar este deocamdată unicul care se află pe rolul instanței de judecată. Într-un alt dosar învinuit pentru „îmbogățire ilicită” și „spălare de bani”, Viorel MORARI a fost scos de sub urmărire penală la 18 iunie 2020. Referitor la dosarul benzinăriei „VENTO”, în care Morari și subalternul său sunt acuzați de „exces de putere”, „fals în acte publice, „reținerea sau arestarea ilegală” și „tragerea cu bună-știință la răspundere penală a unei persoane nevinovate”, Procuratura Generală, [a anunțat](#) încă la 17 iulie 2021, că dosarul urmează să fie trimis în instanța de judecată după ce învinuiții vor face cunoștință cu probatoriul. Dosarul așa și nu a fost trimis.

Viorel MORARI pledează nevinovat și susține că dosarele ar fi o comandă politică după ce a decis să re-pornească, în 2019, dosarul penal privind presupusa finanțare din străinătate a Partidului Socialiștilor (a se vedea mai multe detalii în [Buletinul CRJM nr. 25](#)).

Modificări importante în legislația cu privire la Autoritatea Națională de Integritate și declararea averii și intereselor personale

La 4 august 2021, un grup de deputați ai Partidului Acțiune și Solidaritate (PAS) au înregistrat în Parlament un [proiect de lege](#) privind modificarea Legii cu privire la Autoritatea Națională de Integritate (ANI) și a Legii privind declararea averii și a intereselor personale. Proiectul de lege prevede revizuirea unor elemente de bază ce țin de activitatea ANI, precum și fortificarea mecanismului de control al averilor și intereselor.

La 13 august 2021, la doar 9 zile de la înregistrare, proiectul de lege a fost aprobat în primă lectură cu votul a 58 de deputați PAS. La 10 octombrie 2021, proiectul de lege a fost votat în lectura a doua cu 57 de voturi ai deputaților PAS. Deputații au explicat această grabă prin [condiționalitatea](#) impusă de Uniunea Europeană (UE) privind acordarea celei de-a doua tranșe din asistența macrofinanciară, iar reformarea ANI reprezintă una din [prioritățile](#) actualului Guvern. Asistența macrofinanciară a fost divizată în două tranșe de EUR 50 de milioane fiecare, prima tranșă fiind deja acordată Republicii Moldova.

Consultările publice pe marginea acestui proiect de lege au fost organizate la [28 iulie](#) și [19 august](#) 2021. Mai mulți experți din societatea civilă au criticat modificările propuse inițial, lipsa de transparență și viteza cu care a fost votat acest proiect de lege în prima lectură. Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) a expediat Parlamentului o [listă de recomandări](#) menite să perfecționeze proiectul de lege. ANI și [Centrul Național Anticorupție \(CNA\)](#) au prezentat avize negative la proiectul de lege. După votarea proiectului de lege în prima lectură și

Novățiile aprobate recent privind declararea averii și a intereselor personale ar trebui să contribuie la perfecționarea și fortificarea mecanismului de control al averilor și intereselor, și să facă mai eficientă activitatea ANI

organizarea consultărilor repetate, o bună parte din recomandările experților au fost luate în considerare.

La 29 octombrie 2021, [legea](#) a fost publicată în Monitorul Oficial și prevede o serie de novații, precum:

- a fost extinsă verificarea și asupra membrilor de familie, părinților/socilor și copiilor majori ai persoanei supuse controlului. Dacă persoana supusă controlului se află în concubinaj sau dacă are persoane la întreținere, verificarea se va extinde și asupra averii acestor persoane;
- valoarea serviciilor ce trebuie declarate a fost majorată de la șase la zece salarii medii pe economie (MDL 87,000 în luna septembrie 2021);
- bunurile urmează a fi declarate la valoarea reală la momentul achiziționării;
- a fost introdusă obligația de declarare a valorilor virtuale (criptovaluta);
- sarcina probei va fi inversată – subiectul verificării sau rudele / donatorii vor trebui să clarifice îndoielile cu privire la justificarea bunurilor deținute;
- va crește numărul membrilor Consiliului de Integritate de la șapte la nouă – din partea societății civile numărul de membri selectați de Ministerul Justiției va crește de la doi la trei și încă un membru va fi desemnat de către Președintele țării.

La adoptarea noii legi, Parlamentul a preluat o bună parte din recomandările organizațiilor societății civile. Propunerea experților cu privire la creșterea remunerării inspectorilor până la nivelul judecătorilor a rămas însă nesoluționată.

Până la votarea proiectului de lege în lectura a doua, la 21 septembrie 2021, Curtea Constituțională (CCM) [a declarat](#) neconstituțională Legea nr. 244 din 16 decembrie 2020, care a modificat mai multe acte normative cu privire la competențele ANI. Această lege a fost votată la 16 decembrie 2020 de către deputații din Legislativul precedent, reprezentanți ai Partidului Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM) și ai Platformei Pentru Moldova (Partidul Șor și deputații neafiliați care au părăsit fracțiunea „Pro Moldova”). CCM [a suspendat](#) prevederile legii la 21 decembrie 2020, în ziua în care a primit sesizarea.

Prin [legea nr. 244/2020](#) declarată neconstituțională s-au operat mai multe modificări care au redus competențele ANI, și anume, s-a redus termenul de efectuare a controlului de către ANI de la trei ani la un an de la încetarea funcției sau mandatului și doar în privința averilor demnitarilor obținute în timpul ultimei funcții deținute, nu și a celor anterioare. Alte modificări se refereau la reducerea termenului de contestare a actului de constatare de la un an la 15 zile, precum și aplicarea termenilor de prescripție din legile speciale pentru răspunderea disciplinară. CCM a constatat că legea a fost adoptată în două lecturi în aceeași zi, cu o pauză de un minut între acestea, fără vreo dezbateri, încălcând procedurile parlamentare constituționale. Curtea a mai constatat că modificările legislative ar fi putut duce la impunitatea funcționarilor publici.

RISE Moldova a câștigat la CtEDO procesul cu PSRM privind investigarea finanțării externe

La 12 octombrie 2021, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) a pronunțat hotărârea în cauza [Asociația Reporteri de Investigație și Securitate Editorială din Moldova \(RISE Moldova\) și Sanduța c. Moldovei](#). Reclamanții au invocat încălcarea libertății de a comunica informații garantată de art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, din cauza obligării acestora să dezmințim informația inclusă într-o investigație jurnalistică, care ar fi defăimat Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova” (PSRM).

În septembrie 2016, RISE Moldova a publicat o [investigație jurnalistică](#) în care a scris că PSRM ar fi beneficiat de sponsorizări de MDL 30 mln (circa USD 1.5 mln) de la o companie off-shore din Bahamas conectată la Federația Rusă (a se vedea detalii în [Buletinul CRJM nr. 25](#)). Igor DODON și PSRM au intentat acțiuni în instanța de judecată contra RISE Moldova, cu câteva zile înaintea celui de-al doilea tur pentru alegerile prezidențiale din 2016.

Ulterior, Dodon a devenit președintele țării, iar în acțiunea intentată contra RISE Moldova, [toate instanțele naționale au dat câștig de cauză PSRM](#). Motivul care a stat la baza acestor decizii este că nici o instituție de stat nu a constatat că PSRM ar fi primit fonduri suspecte din exterior, astfel au etichetat investigația RISE Moldova drept defăimătoare. Instanțele au obligat RISE Moldova să publice o dezmințire și să-și exprime scuze publice.

Unii judecători care au examinat cauza dată la nivel național [au fost promovați](#) prin decretele președintelui Igor DODON. De exemplu, judecătoria Ala MALÎI a fost numită la Curtea de Apel Chișinău (CA Chișinău) prin decretul din 12 martie 2018, adică exact în perioada în care se examina apelul depus de RISE Moldova contra PSRM. Peste o lună, ea a făcut parte din completul de judecători [care a respins acest apel](#).

După ce în martie 2019, CtEDO a comunicat cauza Guvernului, Agentul Guvernamental (AG) a solicitat instanțelor naționale recunoașterea expresă a încălcării libertății de exprimare a reclamanților și acordarea de despăgubiri. La 3 decembrie 2020, CA Chișinău a admis cererea de revizuire depusă de AG și [a respins ca neîntemeiată acțiunea](#) de defăimare înaintată de PSRM, dar nu a acordat RISE Moldova despăgubiri. Hotărârea CA Chișinău a devenit definitivă, deoarece nimeni nu depus recurs.

CtEDO a constatat o violare a drepturilor RISE Moldova deoarece, deși autoritățile au constatat încălcarea libertății lor de exprimare, nu au acordat compensații în acest sens.

Inițial instanțele naționale au considerat investigația RISE Moldova defăimătoare, dar au revizuit deciziile după ce cauza a fost comunicată Guvernului de către CtEDO

| PE SCURT:

La 26 octombrie 2021, Curtea Constituțională a dat **aviz pozitiv** proiectului de lege pentru modificarea **articolului 70 alin. 3 din Constituție**. Proiectul de lege pentru modificarea Constituției prevede excluderea imunității deputatului în cazul săvârșirii de către acesta a infracțiunilor de corupere activă sau pasivă, trafic de influență, exces sau abuz de putere, îmbogățire ilicită și spălare a banilor. Acest proiect de lege are ca scop fortificarea încrederii societății în reprezentanții autorităților publice. Curtea Constituțională a statuat că proiectul de lege este conform normelor de revizuire a Constituției și poate fi propuse spre examinare în plen.

La 1 octombrie 2021, Procuratura Generală (PG) a emis un **comunicat** în care anunța faptul că fostul deputat **Partidului Democrat (PD)**, Vladimir Andronachi, soția acestuia, precum și juristul de încredere al familiei au fost puși oficial sub învinuire. Procuratura Anticorupție a reținut în acțiunile celor trei comiterea escrocheriei și spălării de bani, ambele realizate în proporții deosebit de mari și în interesul unui grup criminal organizat. În urma efectuării mai multor percheziții, într-un episod vizând dosarul „frauda bancară”, procurorii au descoperit fapte de spălare de bani de către mai multe grupuri criminale organizate, fiind sustrate aproximativ 32 milioane de lei de la Banca de Economii. Potrivit probatoriului, acțiunile infracționale ale celor trei au culminat la etapa finală a Fraudei Bancare, adică în intervalul 24-27 noiembrie 2014.

La demersul procurorilor, magistrații au eliberat pe numele fostului deputat un mandat de arest în contumacie, cu anunțarea lui în căutare internațională. Soția și juristul acestuia sunt cercetați în libertate, având interdicția de părăsire a țării.

La 5 octombrie 2021, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) a adoptat o **hotărâre** cu privire la numirea în funcția de judecător la Curtea de Apel Chișinău. În acest context, Plenul CSM a propus președintelui Republicii Moldova numirea în funcția de judecător al Curții de Apel Chișinău a judecătorilor Boris TALPĂ (judecător în cadrul Judecătoriei Criuleni), Ghenadie MÎRA (judecător în cadrul Judecătoriei Anenii Noi), Sergiu DAGUȚA (judecător în cadrul Judecătoriei Chișinău) și Alexandru SANDU (judecător în cadrul Judecătoria Chișinău, sed.Centru). Hotărârea poate fi contestată la Curtea de Apel Chișinău în termen de 30 de zile.

I Echipa CRJM

Vladislav GRIBINCEA
Președinte

Daniel GOINIC
Consilier juridic

Nadejda HRIPTIEVSCHI
Directoare de program

Victoria MEREUȚĂ
Consilieră juridică

Sorina MACRINICI
Directoare de program

Aurelia CELAC
Manager financiar și contabil

Oxana BRIGHIDIN
Consilieră juridică

Olga CORTAC
Directoare a Serviciului Administrativ

Ilie CHIRTOACĂ
Consilier juridic

Alina FRIMU
Asistentă a Serviciului Administrativ

Buletinul a fost elaborat în cadrul proiectului „Suport instituțional pentru dezvoltarea organizației”, finanțat de Suedia. Opiniile exprimate în el aparțin CRJM și nu reflectă în mod necesar poziția Suediei.

Centrul de Resurse Juridice din Moldova

 str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

 +373 22 84 36 01
 +373 22 84 36 02

 contact@crjm.org
 www.crjm.org

 crjm.org
 [crjmolдова](https://twitter.com/crjmolдова)